

Motion till riksdagen

1988/89:Jo743

av Siw Persson (fp)

Temporärt stopp för all skogsdikning m.m.

Skogarna i Sverige har stor betydelse inom flera områden. De utgör basen för Sveriges skogsindustri och har därmed mycket stor ekonomisk betydelse. För friluftslivet är skogar mycket värdefulla: både för dagsturer, i synnerhet nära tätorter, och för längre utflykter. För naturvetenskapen utgör skogar en viktig biotop för växt- och djurliv. Särskilt gäller detta de orörda skogarna – urskogarna.

Genom att skogarna har lång omloppstid från plantering till avverkning – ca 100 år, något kortare i södra Sverige, något längre i norra – så behövs en långsiktig planering och styrning för att skogsresurserna ska vidmakthållas eller ökas.

Det moderna skogsbruket har som huvudmål att ge en hög och varaktig produktion av virke. Man använder åtgärder som skogsdikning, markberedning, plantering, lövslyrensning, kemiska medel, skogsgödsling, gallring, avverkning av stora kalhyggen, plantering av nya trädslag och av gran från andra (sydligare) områden än de där de planteras.

Till skillnad från de flesta andra åtgärder i skogsbruket måste dikning i det korta och medellånga perspektivet betraktas som ett irreversibelt (=icke omväntbart) ingrepp i skogsekosystemet. Eftersom åtgärden är irreversibel bör vi vara särskilt försiktiga. Det är angeläget att vi verkligen vet vad vi gör och vad konsekvenserna blir.

Människan har under all tid påverkat naturen och många av våra mest uppskattade naturtyper, som t.ex. ängar och hagar, är rena kulturprodukter som värdesätts högt från naturvårdssynpunkt. Efter dikning skapas också nya "kulturmiljöer" men i det övervägande antalet fall är de nya miljöerna ur naturvårdssynpunkt betydligt mera ointressanta än de var under odikade förhållanden. I detta fall leder alltså den mänskliga verksamheten inte till att landskapet berikas med några nya värden utan i stället att det utarmas. Från renodlad naturvårdssynpunkt vill många betrakta all dikning som önskad. Detta innebär självfallet inte att naturvårdare i alla sammanhang vill stoppa all dikning utan här gäller det som i så många andra fall att göra vettiga avvägningar mellan nyttjande och bevarande.

Ev. konflikter mellan naturvård och skogsbruk kommer till stor del att bero på i vilken omfattning skogsbruket tänker dika i framtiden. Den senaste skogsutredningen föreslog att 50 % av befintliga sumpskogar dikas och att 25 % av befintliga myrar dikas.

Dikningsverksamheten inom skogsbruket har ökat starkt under senare år, framför allt genom ökad skyddsdikning. (Med skyddsdikning avses en

åtgärd, som görs på fast mark för att hindra grundvattnet att stiga efter en slutavverkning. Den ersätter tillfälligt den dräneringsförmåga det avverkade beståndet haft). Skyddsdikning är en dikesform som överhuvudtaget inte är tillståndspliktig. Skyddsdikningen, som alltså inte behöver tillstånd, svarar för nästan två tredjedelar av all skogsdikning. Om denna utveckling fortsätter kommer hälften av all sumpskog i Sverige att vara torrlagd inom de närmaste årtiondena.

Sumpskogarna är förstahandsobjekt från skogsdikningssynpunkt. En sumpskogsdikning ger ökad skogsproduktion ögonblickligen medan dikning av kal myr tar lång tid innan den ger någon påtaglig produktionsökning.

De grundläggande ekologiska kunskaperna om sumpskogarna och deras funktion i landskapet är mycket bristfälliga. Naturvården har tyvärr inte uppmärksammat sumpskogarna och har ingen kännedom om var speciella skyddsvärden finns. Ett tydligt exempel på hur försummad sumpskogen är som våtmark är naturvårdsverkets våtmarksinventering från 1979. Denna redovisar 600 000 ha myr som skyddsvärd, d.v.s. ca 12 % av totala arealen. För sumpskogen redovisas bara 3 000 ha som skyddsvärd, vilket endast motsvarar 0,15 % av totalarealen. Trots att den årliga exploateringen av myrmark i landet bara torde uppgå till en tiondel av arealen sumpskog som dikas, fortsätter naturvårdsverket i stort sett att lämna sumpskogarna därhän i de pågående våtmarksinventeringarna och koncentrera sig på öppna myrar.

Förståelsen för att bevara sumpskogar är dålig eller saknas helt. Från allmänhetens synpunkt torde få naturtyper utnyttjas så lite som sumpskogar. De blöta och ofta svårframkomliga sumpskogarna torde bara besökas i samband med jakt eller ibland vid hjortronplockning. Trots det låga intresset för sumpskogarna saknas självfallet inte bevarandevärden. Vid en genomgång av boken "Floravård i skogsbruket - artdel" visar det sig att av de ca 80 hotade kärlväxterna på skogsmark är 40 mer eller mindre knutna till sumpskogar. Sumpskogarna utgörs dessutom till stor del av s.k. brandrefugier, vilka sällan eller aldrig brunnit. Det innebär att sumpskogarterna troligen anpassat sig till de relativt stabila förhållandena med hög luftfuktighet och skugga som råder i sumpskogen och därför inte klarar ett hygges-skogsbruk. Ett bra exempel på den funktion som en sumpskog kan ha är exemplet med tjäderkycklingarna, som under sina 14 första levnadsdagar tycks vara helt beroende av den animaliska födan som finns i sumpskogarna.

Det måste till mer grundläggande forskning för att belysa våtmarkernas funktion. där de sätts in i ett större ekologiskt sammanhang. Det måste till mer omfattande konsekvensstudier. Inventeringsunderlaget över skyddsvärda objekt (gäller särskilt sumpskogarna) måste bli bättre. De juridiska och/eller ekonomiska möjligheterna att bevara våtmarkerna måste också bli bättre.

Trots att naturvårdslagen 1986 ändrades så att värdefulla sumpskogar, kärr, myrar och andra våtmarker skulle räddas från utdikning dikas nu mer skogs- och myrmark än någonsin förr. Många arter och biotoper drabbas i samma takt.

När det gäller problemen med nitrogenbelastningen på Kattegatt och möjligheterna att få den nödvändiga minskningen av denna nitrogenbelast-

ning konstateras att det måste till såväl en reduktion av läckaget vid källan, som förbättrad bortgång vid transporten i vattendragen. Inom sjö- och våtmarksfattiga jordbruksområden nära havet bör restaurering av våtmarker ingå som del av de åtgärder som ska sättas in mot nitrogentransporten till kusthavet. Lokaliseringen av nya våtmarker bör ske till den kustnära zonen. Landskapets mångformighet i växt- och djurliv ökar och möjligheten av förändrat läckagemönster i framtiden motiverar lokaliseringen till det kustnära området.

Det finns redan nu tecken på ökande nitrogenläckage från skogsområden. Detta beror troligen på ökande atmosfärisk nitrogendeposition och ovarsamma produktionsmetoder inom skogsbruket. Detta skulle kunna förta vinsterna av de begränsningar i jordbrukets nitrogenförluster för vilket arbetet nu påbörjas i Halland.

Det finns alltså starka skäl för ett temporärt stopp för all skogsdikning tills man fått grepp över vad moderna skogsodlingsmetoder har för långsiktiga ekologiska konsekvenser, inte minst i södra Sverige, med dess höga kvävedeposition. Skyddsdikning, som idag inte behöver tillstånd, ska tillåtas endast med tillstånd. Och detta ska ges av naturvårdande myndighet.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om temporärt stopp för all skogsdikning samt tillstånd för skyddsdikning.

Stockholm den 20 januari 1989

Siw Persson (fp)